

Anneliğin

Sıra Dışı Tarihi

SARAH KNOTT

Çeviri: Merve Öztürk

MUNDI

Anneliğın
Sıra Dışı Tarihi

SARAH KNOTT

Mundi Kitap

Anneliğin Sıra Dışı Tarihi, Sarah Knott

İngilizce aslından çeviren: Merve Öztürk

Mother: An Unconventional History, Sarah Knott

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Viking, Penguin, 2019

© 2019, Sarah Knott

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Şubat 2023, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Merin Sever

Editör: Çiçek Eriş

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Ezgi Arslan / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-625-6377-07-3

MUNDİ KİTAP

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

mundikitap.com

bilgi@mundikitap.com

Mundi Kitap, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.

Sertifika No: 43514

Anneliğin Sıra Dışı Tarihi

SARAH KNOTT

İngilizce aslından çeviren
Merve Öztürk

SARAH KNOTT, Sarah Knott İngiltere'de büyüdü. Oxford Üniversitesi'nde eğitim gördü, şu an Indiana Üniversitesi'nde tarih profesörü ve Kinsey Enstitüsü üyesi. *Sensibility and the American Revolution*'ın (Duyarlılık ve Amerikan Devrimi) yanı sıra kadınlar, cinsiyet ve duyguların tarihi üzerine çok sayıda makalenin yazarı. American Historical Association'ın önde gelen dergisi *American Historical Review*'da editör olarak çalıştı ve *Past and Present*'in yayın kurulunda yer alıyor. Andrew Mellon Derneği, Rothermere American Institute ve Oxford Centre for Life Writing gibi kurumlarda üyeliği bulunuyor.

MERVE ÖZTÜRK, İzmir Özel Tevfik Fikret Lisesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. İletişim Yayınları'nda editör olarak çalışıyor. Jean-Robert Jouanny'nin *Putin Ne İstiyor?* (İletişim Yayınları, 2017) isimli kitabını ve Bonnie G. Smith'in *Women in World History-1450 To The Present* isimli eserini Türkçeye çevirdi (yayımlanacak). Feminizm, insan hakları, gündelik hayat alanlarıyla özel olarak ilgileniyor.

İçindekiler

Önsöz	13
1. Sayılarla Annelik	19
2. Nesil	28
3. Öğrenmek.....	42
4. Onuncu Hafta ya da Sekiz Hafta Geçti.....	49
5. İlk Hissedilen Hareketler	57
6. Önlüğün Yükselişi	70
7. Doğum Yapmak.....	81
8. Merhaba Sana	93
9. Gözyaşları ve Anekdotlar	100
10. Yatakta Kalma Ayı.....	107
11. Nemli Bez	124
12. Kesintiye Uğrayan Zaman.....	137
13. Gece Yarısı	148
14. İçerideki Süt	167
15. Belirsizlik ya da Bir Düşünce Deneyi.....	191

16. Klinikte Queer Fikirler	207
17. İleri Geri	231
18. Kâğıt Çiçekler	252
19. Meşeden Bir Çamaşır Küveti.....	271
20. Bahçe Bebeği, Kucak Bebeği.....	284
21. Zamanda Yolunu Bulmak	295
Gecenin Sonu	301
Teşekkür	303
Metot Üzerine Bir Not	305
Dipnotlar	311
Dizin.....	313

K, M ve V'ye

Önsöz

Mutfak masasının üzerinde, bebeğin ulaşamayacağı yerde sepya rengi bir belge var. Annem, kendisinin annelik kayıtlarıyla ilgilenirim diye düşünerek bizi en son ziyaretinde getirmişti. Zarfın üzerinde “GİZLİ” yazıyor. Alta “ÖNEMLİ NOT”un yanı sıra “Bu kartı YANINIZDA TAŞIMANIZ GEREKMEKTEDİR” denmiş. 1970’lerde Britanya Ulusal Sağlık Hizmeti (NHS), hastalarına çokbilmiş bir havayla hitap ediyormuş.

Zarfın kahverengi-bej rengi, bir tarihçi olarak okuduğum 17. ve 18. yüzyıllara ait elyazmalarınunkinden pek farklı değil. Başlangıçta kâğıt genellikle beyazdır ama sayfalar, asırlar sonra modern bir arşive kaldırılana kadar kirlenir.

NHS zarfı kullanılmaktan eskimiş ama açılabilir kadar iyi durumda. Dışında annemin Londra N14 adresi, üzeri çizilip çocukluğumun Essex adresine yerini bırakmış. Kentteki küçük bir apartman dairesi, Kuzey Denizi’nden çok uzak olmayan bir köydeki derli toplu üç odalı bir eve dönüşmüş.

Zarfın içindekileri çıkarmak istiyorum ama bebek kucağında hareket edip duruyor, gözlerini kilitlemiş ve dikkat dağıtmak istiyor; güzel kokuyor ve dikkat dağıtıyor. Denizyıldızına benzeyen ellerini yuvarlak yüzüne doğru vuruyor, kestirme zamanının bir işareti bu.

Anne olmanın birçok farklı geçmişi nedir? Sözgelimi, 17. yüzyılda insanların “hamile kalmak”¹ dedikleri şey hakkında ne bilebiliriz: Bir bebeği taşımak ve ona bakmak mı? 1688’de bir gözlemci, “Zorlu bir deniz üzerinde koca göbekli bir kadınla bebeğinin dokuz ay boyunca süzülmesine benzer, hamile kalmak,” demiş. “Tek liman olan doğum tehlikeli kayalarla doludur, oraya vardıktan sonra her ikisinin de... kendilerini savunmak için çok yar-

1. *Going with child*. Hamile kalmak anlamına gelen, günümüzde artık kullanılmayan bir deyim. (Ç.N.)

dıma ihtiyaç duydukları bir liman." Fırtınalı, şekil değiştiren bir sahne, rahatsız edici ve kayalık, dram yüklü.¹

Bir buçuk saat içinde ön kapıda bir tıkrıtu duyulacak ve eşim K, bebeğin gürlültücü büyük kardeşiyle birlikte gelecek. En iyisi zarfı ve onun tek kanıtını kenara koymalı şimdilik.

Bebek uyuyor ve eğri gün ışınları, zarfın ilk adres satırında "Mrs." yazısına düşüyor. 20. yüzyılın sonunda NHS'ye göre hamilelik, evliliğe işaret ediyordu. Gündelik "evlenmemiş anne" tabiri, 1960'larda daha az olumsuzluk içeren "bekâr anne" olarak değişmişti ama düğün ve çalışmayan annelik, bir aile normu olarak devam ediyordu.

Zarfın içinde "Doğum Hastaları İçin İşbirliği Kayıt Kartı" vardı ve üstüne bebek aşısı belgesi zimbalanmıştı. 1970'lerde Britanya'da bir bebeğe annelik yapmakla ilgili nasıl bir kavrayış sağlayabilir bu? Doğum öncesi bakım, hamileliğin onaylanması için bir doktor tarafından yürütülen test sonrasında üçüncü ayda başlıyor. Kayıt kartında 12 hafta yazıyor. 14 hafta, 18, 22...

Aynı on yıl içinde diğer Londralı anneler, sosyolog Ann Oakley'e doğum öncesi bakım kliniğine gitmeyi anlatmışlar. 26 yaşındaki illüstratör Gillian Hartley ilk gidişini "seri üretim hattı" diye değerlendirmiş; çalışanlar iyi olsa da "her zamanki gibi gergindim". Oakley'e "canım" diye hitap eden tezgâhtar Nina Brady, doktorla görüşmekten o kadar çok utanmıştı ki bir daha gitmek istemiyordu. Brady hemşirelerden birine, tüm bunların saçmalık olduğunu düşündüğü için kliniğe hiç gelmeyen bir kadından bahsetmişti. 26 hafta, 28, 30. O zamanlar yirmilerinin sonunda utangaç bir hemşire olan annem tüm randevularına gitmişti.²

"Fetüsün hareketlerinin ilk hissedilmesi"nin kayıt kartında kendi maddesi var. Bir insanın, bebeğinin hareketini ilk kez hissettiği an tıbbi olarak önemliydi. Kavramın uzun bir kökeni var. 17. yüzyılda İngiliz kadınlar, bebeğin hareketlerinin hissedilmesini, hamileliğin kesin kanıtı olarak görüyorlardı. Kuzey Amerika yerlilerinden Ojibva kadınları için bu, vücudun içindeki yaşamın bir insana dönüşmesiydi. Kavrama aşinalık değişti. 1917'de, hamileliğe dair kişisel bir anlatıyı anonim olarak ilk yayımlayan romancı Charlotte Hirsch, bu kavramı her zaman, bebeğin dışarıdaki havayı ilk kez soluması anlamında düşünmüştü. İngiliz arkadaşlarım ve ailem alışılmış biçimde bu kavramı bilirler. Genellikle yaşadığım ve çalıştığım ABD'deki arkadaşlarım ve meslektaşlarımın bazıları bilmez.³

1. Anthony Fletcher, *Growing Up in England: The Experience of Childhood 1600-1914*, New Haven, 2008, s. 95.

2. Ann Oakley, *From Here to Maternity: Becoming a Mother*, Harmondsworth, 1979, s. 42-43 (Hartley), s. 44-45 (Brady).

3. M. Inez Hilger, *Chippewa Child Life and Its Cultural Background*, Washington, DC, 1951, s. 5; (Charlotte Teller Hirsch), *The Diary of an Expectant Mother*, Londra, 1917, s. 74.

Kayıt kartı, hamileliğe dair algıları ve duyguları kısaca ve ikinci elden belgeler. “İlk hareketlerin hissedilmesi” bir tarihle kaydedilmiştir, başka detay yoktur. 34. haftada Londralı doktor, “İyi” diye kaydetmiş. Kısa bir süre sonra Essex’li doktor, “İyi hissediyor” yazmış. 40. haftada yine “İyi”. 1970’lerden deneyimleri nasıl anımsatacağını çözmek bir açmazsa, bu, 17. yüzyıldan itibaren Britanya toprakları ve Kuzey Amerika için çok daha büyük bir açmazdır. Bu bölgeler –sömürge geçmişi veya Batı’ya özgü değişimlerle– bazen birbiriyile ilişki halindeydi, bazen ise değildi.

“İyi hissediyor.” Bu küçücük cümlelerin kısalığı, geçmiş annelik tecrübelerinin bizim geriye dönük olarak fark etmemiz ve meraklanmamız için geride bıraktıkları açısından tipiktir. Geçmişin ve bugünün en aydınlık köşelerinde bile, bir bebeğin bakımı düşünmeyi böler, tefekkürü deler ya da bir kitabı yarım bırakır. Mektup ve günlük gibi en zengin kayıtlar, tam da ilginçleşmeye başladığı anda biter. Bir yazışma ortasında kalıverir, cümlelerin ortasında, mektup yazarını bir ağlama çağırır ya da günlüğe ara verilir çünkü her iki elin de bebeği tutması gerekir.

Bir tarihçi olarak genellikle araştırdığım siyasi devrimler muazzam kayıtlar için elverişlidir: bağımsızlık ilanları, anayasalar, gazete köşeleri, ideolojik risaleler, savaş zamanı yazışmaları. Doğum izninde olmadığımda öğrencilerime 18. yüzyıl sonlarındaki kraliyetlerin cumhuriyetlere geçişi hakkında büyük hikâyeler anlattım. En bilinmedik kısımlarda gözleri kocaman açıldı: Benjamin Franklin ya da Marie Antoinette’in yaptıklarına değil, köle erkekler ile kadınların özgürlüğe kaçışları ya da Amerikan yerlisi diplomatların, yerleşimcilerin Amerika Kıtası boyunca yayılmalarını durdurma girişimi olarak Fransa veya İspanya’yla, Britanya veya Amerika Birleşik Devletleri’yle ittifaklar kurmalarına. Bir bebeğe annelik etmek konusunda ise daha küçük, pürüzlü bir zemindeyim. Dram bölük pörçük ve kayıtlar parça parça.

1970’lerin tarzı, ilk hareketleri hissetmenin veya “iyi hissetme”nin bir kısmı, annelik kartının ötesindeki bağlamlarda anlatılıyor. O günlerin tıbbi tavsiyelerine göre hamilelik “sağlıklı ve hoşnut”, “mutlu bir olay” olmalıydı.

“Bu mutlu bir kitap olacak mı?” diye soruyor kendi öz annem telefonda nazikçe, tereddütle ve sesinde ufak bir endişeyle.

Aslında, 1970’lerdeki kadın özgürlüğü hareketi sayesinde o dönemin annelik deneyimleriyle ilgili, ondan önceki dönemlere nazaran çok daha fazla şey biliyoruz. Ann Oakley Londralı görüşmecilerine ilk hareketleri hissetmekle ilgili soru sorduğunda, bebeğin ilk hareketlerini “yemeğin oturması” ya da “tıpkı çırpınma”, “küçük bir kelebek”, “balık yüzüyor sanki... ya da büyük bir iribaş” gibi farklı şekillerde detaylandırmışlardı. Bazı yazarlar, en çok da ABD’deki beyaz feministler, bebek sahibi olmanın seçim

haline gelmesi anneliğin karmaşıklığının nihayet ilgiye değer olmasını sağlamış gibi annelik anıları yayımladılar. Diğerleri muhalif bir biçimde şiir yazdılar. Sharon Olds'un doğum yapmakla ilgili şiirinin başlığı "The Language of the Brag" di [Övünmenin Dili].¹

1970'lerden önce Britanya ve Kuzey Amerika'dan geriye kalanlar elli kilo ağırlığında küçük parçalardır. 17. yüzyıla ait bir mahkeme kaydı, bir bebeğin kilisede gürültü yaptığını ortaya çıkarır. Ya da bir 18. yüzyıl seyyahı, yerli bir kadının deri bir postu tabakladığını ve ahşap taşıma beşiğinde yatan bebekle ilgilendiğini anlatır. Yahut 19. yüzyılda bir sosyal reformcu, çalışan annelerin nasıl idare ettiğini göstermek için bir bebeğin, fabrika tavanındaki bir yumurta kutusunda asılı durduğunu gözlemler. 1930'larda bir çiftçinin karsı, devlet dairesine bir kolik anlatısını çalakalem yazıp en güncel tıbbi tavsiyeyi talep eder.

Bunlar küçük kanıt parçalarıdır. Kendisi de tarihçi olan K'ye, üstünde çalışılacak pek bir şey olmadığıyla ilgili şikâyet ediyordum. En azından annemin hayatı tıbbi bir kayıt oluşturmuş.

Belki de bebek sahibi olmanın geçmişini keşfetmenin en iyi yolu büyük anlatıları bir yana koyup kesitlere ve anekdotlara odaklanmaktır. Anneliğin birçok geçmişini keşfetmenin en iyi yolu belki de küçük sahnelerden bir örgü oluşturmak, ilgili birçok farklı eylemin peşine düşmektir. Gebe kalmak, düşük yapmak, ilk hareketleri hissetmek, taşımak, doğurmak. Sonra temizlemek, beslemek, uyumak, uyumamak, ihtiyaçlarını karşılamak, bölünmek, bir ileri bir geri gitmek. Bunlar içgüdüsel sürekliliği oluşturur, "çocuklu" olmanın kan, ter ve gözyaşını. Yüklemeleri.

Bir yüklem olarak "anne".

O akşam K radyoyu açmıştı ve bebeğin banyosunu hazırlıyordu. Be-yaz gürültü, ilk çocuğumuzu uyandıracak herhangi bir konuşmayı engelliyordu. Kapı çerçevesine yaslanıp, "1940'larda Britanyalı psikanalist Donald Winnicott annelik hakkında ilk radyo programlarını yaparken, dinleyicilerin onu ilk başta kadın sandığını biliyor muydun?" diye sordum. Tiz sesi kadın gibi tınılıyordu. Belki de Winnicott'un bebek bakımıyla ilgili konuşması, o günden bugüne kadarki pek çok erkek uzmanın aksine yardımcı olmuştu; belli ki annelerden hoşlanıyor ve onlara güveniyordu.

Bu gece radyoda, kendi bebeğini emziren ve emzirme danışmanı olarak çalışan Kanadalı bir trans erkeğin anılarıyla ilgili bir tartışma var. Bebek sahibi olmak hareketli bir hedef gibi. 21. yüzyıldaki tüm değişimleri, toplumsal sahnedeki yeni figürleri ve tarzları düşünün: Winnipeg'deki trans

1. *From Here to Maternity*, s. 51-52; Sharon Olds, *The Sign of Saturn Poems, 1980-1987*, Londra, 1991, s. 8-9.

erkek; bebekli queer aileler; çalışmayan yeni babalar; çalışan ebeveynler arasında eşitlikçi annelik. Ya da sağlık hizmetleri ve devlet desteğindeki gerilemeler ve kapitalizm altında bakım vermeye atfedilen değerin düşüklüğü.

K bebeğin gövdesini yıkarken başını sallayıp aynı fikirde olduğunu belirtiyor. New York aksanı, benim İngiliz tonlamama çarpıp hafifçe sekiyor; yarım sohbetler akıntısında bir başka yarım sohbet.

Bebeği tekrar kollarıma alıyorum. Farklı annelik geçmişlerini bu denli merak uyandırıcı kılan da tam olarak bu. Değişen bir bugün, değişen tarihleri ortaya çıkarıyor.

Güvenli bir yere, günlüklerimden oluşan yığınım altına kaldırdığım NHS kaydı, anneliği öncelikle biyolojik olarak gösteriyor; gözlemlenmesi gereken doğal bir süreç. SAD, son regl tarihi. TDT, tahmini doğum tarihi. Ama anneliğin biyolojik olmaktan ziyade bedenle ilişkili olduğunu keşfediyorum.

Tarihsel parçalar çok çeşitli. Bebeği taşımak ve bebeğe bakmak çoğunlukla zamana ve mekâna göre değişiyor, hem de tahmin ettiğimizden çok daha fazla. Bir bebeğe annelik etmek sabit bir durum değil. Fiziksel mi, evet. İlgüdüsel mi, hem de çok. Biyolojik, evrensel, değişmez, gayet doğal mı, pek değil. Öyleyse anneliğin ne olduğunu kavramak, çoğul ve spesifik olmak, onun muazzam çeşitliliğini keşfetmek demek. “Çoğullaştırmak ve spesifik olmak”, Eve Kosofsky Sedgwick’in güzel, veciz bir cümlesi: Anlayışı yeniden oluşturmaya, fiziksel hiçbir şeye kesin gözle bakmamaya dair bir vaat.¹

Sonu gelmeyen notlar alıyorum, yeni bebek anakucağında kestirirken elimde bir makale veya kitapla bahçe yolunda bir ileri bir geri yürüyorum. Tarihçileri, demografları, arkeologları, antropologları ve sosyologları okuyorum. Anıları, mektupları, günlükleri; hükümet ve mahkeme kayıtlarını; anketleri ve mülakatları okuyorum – bu kaynaklar genellikle hamilelikle ya da bebeklerle dolaylı yoldan bağlantılı ama başka bir şeyi ortaya çıkarıyor.

Araştırma ben ilk olarak anneliğe niyetlendiğimde başladı ve ilk çocuğumun bebekliğinin kargaşasında devam etti. Yeni ve küçük bir detay veya detaylar dizisi, görünüp hızla kaybolan empati veya bir an bir başkasının yerinde olmanın zorluğu, bir tanıdıklık veya uzaklık hissi – bunlar teselli ve aydınlanmaydı.

Bir akşam vakti veya işyerinde yarım bir gün gibi kısacık sürelerde yazıp düzenlemeler yaparken orijinal not dizilerinin duygusuna sadık kalmayı amaçladım: uykusuz, palas pandıras, olağandışı bölünen dikkat, kısa cümleler, uyku veya nemli bezle ilgili söylenmek, neşe ve düzensizlik ve

1. Deyimin orijinali şurada: Eve Kosofsky Sedgwick, *Tendencies*, Durham, 1993, s. 25.

duygusallıktan tiksilmek. İkinci çocuğa sahip olmak, incelemeye tekrar bir aciliyet getirdi.

Ertesi sabah, bölük pörçük bir geceden sonra dışarı çıkma ihtiyacı içinde, bir işimi halletmek için, şehre giden otobüse atlıyorum. Hafif yağmur, semsiyenin tepesine vuruyor, ayakkabılarımın ikisinin de burnunu koyulaştırıyor. Taş bir avlunun karşısında, bir müzenin döner kapısı kuruluğa çağırıyor. Şehirde bebekle birlikte çay ya da kahve almadan oturulabilecek başka bir yer yok.

Ağır bir yorgunlukla girdiğim galeride alçak taburelerin mora çalan kırmızısı, resimlerin Rönesans rengini odanın ortasına doğru çekiyor sanki. Duvarlarda, parlak gömlekler dimdik poz vermiş ve kabarık etekler uzanıyor. Bir Madonna ve Çocuk hiç hareketsiz duruyorlar. 16. yüzyıl Floransa'sı ya da Napoli'si. Sonra tüm bu kırmızılığın içinde bir kırılma tümüyle modern bir görsele, galeri duvarlarına geçici bir eklemeye dikkatleri çekiyor. Düz karakalem çizgiler dağılıp, bebek tutan bir kadın şeklinde bir araya geliyor. Neredeyse tüm renkler yok olmuş ama görsel, devinimle titreşiyor. Çocuğun vücudu kamburlaşmış hava boşluğuna tekme atıyor. Anne sınıksız tutuyor, sakinleştiriyor ve resimden dışarı bakıyor.

Asyalı turistlerin ve yerli okul gruplarının olduğu odanın karşısından müze görevlisi bana gözucuyla bakıyor, bakışları tamamen sevimsiz değil. Belki emziren bir anneyi bir baş belası olarak görüyor ya da genç gibi gözükken beyaz bir kadının ıslak ve endişeli gözüküğünü düşünüyor yahut çocuğunun keyfini çıkaran bir ebeveyn görüyor.

Karakalem görselin sanatçısı, teybe kaydedilmiş mülakatta, "İlk çocuğum doğduğunda, uçuyormuşum gibi hissettim," demişti. Jenny Saville boyalara karşılık geniş karakalem darbelerin hızlı özgürlüğünü almıştı. Muazzam eskiz Leonardo'nun Madonna'sını yeniden ele alıyor, onu günümüzde yaşayan bir çocuğun yaşayan annesi olarak yeniden işliyordu. Ölçek küçülüyor. Karanlık bir silüetten ziyade açık hatlar anneliğin üretildiğini ve tekrar üretildiğini gösteriyor. Saville'in bugünü, galerinin geçmişini canlandırıyor, tıpkı geçmişin bugüne şekil vermesi gibi. Birleşmiş ve zıt olarak her biri daha zengin ve daha hareketli gözüküyor.

Tarihsel merak bizi uçurur, kendimizden özgürleşmemizi sağlar diye düşünüyorum. Şüphe etmek ve tekrar tahayyül etmek. Ne olduklarının ya da olabileceklerinin dış hatlarını sezinleyerek kendi zamanımıza daha dolu dolu sahip olmak. Geçmiş bizim için bir yük olabilir ya da geçmiş özgür kılabilir.

1

Sayılarla Annelik

Başlangıçta, ortada hiç çocuk yokken, araştırma ilerliyordu. Annelik yalnızca soyut bir olasılıktı.¹

1. Bu kitap, kendi biçiminde ve odağında bir yorumu benimserken hiç şüphesiz başlangıcı 17. yüzyıla dayanan Britanya ve Kuzey Amerika'da, kadınlar, cinsiyet ve annelik tarihleri üzerine önemli bilimler üzerine inşa edilmiştir. Özellikle faydalandıklarım: Jodi Vandenberg-Daves, *Modern Motherhood: An American History*, New Brunswick, 2014; Katy Simpson Smith, *We Have Raised All of You: Motherhood in the South, 1750-1835*, Baton Rouge, 2013; Angela Davis, *Modern Motherhood: Women and Family in England, c. 1945-2000*, Manchester, 2012; Rebecca Jo Plant, *Mom: The Transformation of Motherhood in Modern America*, Chicago, 2010; Jacqueline Jones, *Labor of Love, Labor of Sorrow: Black Women, Work, and the Family, from Slavery to the Present*, New York, 2010; V. Lynn Kennedy, *Born Southern: Childbirth, Motherhood, and Social Networks in the Old South*, Baltimore, 2010; Marie Jenkins Schwartz, *Birthing a Slave: Motherhood and Medicine in the Antebellum South*, Cambridge, MA, 2006; Stephanie Camp, *Closer to Freedom: Enslaved Women and Everyday Resistance in the Plantation South*, Chapel Hill, 2004; Mary E. Fissell, *Vernacular Bodies: The Politics of Reproduction in Early Modern England*, Oxford, 2004; Laura Gowing, *Common Bodies: Women, Touch and Power in Seventeenth-Century England*, Londra, 2003; Theda Perdue, *Cherokee Women: Gender and Cultural Change, 1700-1835*, Lincoln, 1998; Amanda Vickery, *The Gentleman's Daughter: Women's Lives in Georgian England*, New Haven, 1998; Elizabeth Roberts, *Women and Families: An Oral History, 1940-1970*, Oxford, 1995; Evelyn Nakano Glenn ve diğerleri (yay. haz.), *Mothering: Ideology, Experience, and Agency*, New York, 1994; Eileen Boris, *Home to Work: Motherhood and the Politics of Industrial Homework in the United States*, New York, 1994; Barbara Duden, *Disembodying Women: Perspectives on Pregnancy and the Unborn*, 1991, Cambridge, MA, 1993; Ellen Ross, *Love and Toil: Motherhood in Outcast London, 1870-1918*, Valerie Fildes (yay. haz.), Londra, 1993; *Women as Mothers in Pre-Industrial England: Essays in Memory of Dorothy McLaren*, Abingdon, 1990; Sally G. McMillen, *Motherhood in the Old South: Pregnancy, Childbirth, and Infant Rearing*, Baton Rouge, 1990; Sylvia D. Hoffert, *Private Matters: American Attitudes to Childbearing and Infant Nurture in the Urban North, 1800-1860*, Urbana, 1989; Elizabeth Roberts, *A Woman's Place: An Oral History of Working-Class Women, 1890-1940*, Oxford, 1984; Laurel Thatcher Ulrich, *Good Wives: Image and Reality in the Lives of Women in Northern New England, 1650-1750*, New York, 1982. Belirli temalar üzerinde daha fazla materyal dipnotlarda yer alıyor.

Düşünme şeklim ayrıca annelik teorisyenlerinden de faydalanıyor, özellikle: Lisa Baraitser, *Maternal Encounters: The Ethics of Interruption*, Hove, 2009 ve Patricia Hill Collins, *Black*

Pencerenin dışındaki saat kulesi onu gösteriyor. Üniversite öğrencileri geç yaz derslerine doğru aceleyle gidiyorlar, ayakları susuz kalmış çimler üstünde ezilmiş patikalar oluşturuyor. Hayat ve iş hakkında yakın bir arkadaşımınla hararetli bir tartışma içindeyim.

Biraz fazla canlı bir halde, çocuğum olursa, bir tane mi iki tane mi olur emin değilim, diyorum.

Bu biraz endişe verici bir alan. İkimiz de biliyoruz ki –ya da en azından bildiğimizi sanıyorum– araştırmalara göre, onun gibi partneri ve çocukları olan erkekler bizim işyerimizde gayet iyi ilerliyorlar. Çocuklu kadınlarsa pek öyle değil. Başarı oranları yavaşlama kaydediyor, çocuk sahibi olmayan kadınların ve erkeklerin başarılarının gerisinde kalıyor.

Sert yanıtı iyi düşünülmemiş ve biraz sabırsız: Önce *bir* çocuk sahibi olmayı seçmen gerekiyor.

Geçmişte insanlar kaç çocuk sahibi olacaklarıyla ilgili nasıl davranıyorlardı ve ailenin büyüklüğüyle ilgili ne farz ediyorlardı? Kendi zamanında ve mekânında bir insan annelik ve sayılarla ilgili neler görmüş olabilirdi?

Miami halkı ve tepelik Orta Batı topraklarını boylu boyunca geçen, geniş yazlık tarım yerleşimleriyle daha küçük kış köyleri arasında seyahat eden Potavotami halkı çocuksuzlara pek önem vermiyorlardı. Kürk işleyen ve mısır, balkabağı, Meksika fasulyesi yetiştiren kadınların her birinin birden fazla çocuğu vardı ve hepsine topluluk halinde bakıyorlardı. Düşük yapmaya yarayan yerel otların kullanımı, seks perhizi ve geç süttten kesmeyle, çocukların arasına dikkatlice üç ya da dört yıl konuyordu. Bu kan bağı temelli bir dünyaydı, aile işbirliği hayatta kalmak için çok önemliydi. Pennsylva-

Feminist Thought, New York, 2000 [1990]; queer biliminsanları, özellikle Maggie Nelson, *The Argonauts*, New York, 2015 [*Argonautlar*, çev. Selin Sıral, Kolektif Kitap, İstanbul, 2019] ve Valerie Traub, *Thinking Sex with the Early Moderns*, Philadelphia, 2016 ve çağdaş anı yazarları ve denemeciler 8. Bölüm, 6. dipnotta ve 16. Bölüm 1. dipnotta alıntılanmıştır. İkincisi, özellikle Jane Lazarre, *The Mother Knot*, Boston, 1976, Adrienne Rich, *Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution*'a, New York, 1976 ve Alice Walker, *In Search of Our Mothers' Gardens: Womanist Prose*'daki denemelere, San Diego, 1983, borçlu olduğumuz kadın özgürleşmesinin annelik anısı geleneğini genişletmiştir (bu kitapta arşiv olarak yararlanılmıştır).

Tarihsel yoruma yüklem kaynaklı, anekdotal, birinci tekil şahıs yaklaşıma dair tartışma için bkz. Metot Üzerine Bir Not, s. 305.

nia ya da Ohio'da gözlemciler, Kızılderili ailelerin ortalama dört ila altı çocukları olduğunu kaydetmişlerdi rutin olarak.¹

17. ve 18. yüzyıllarda daha da doğuda, engin Kuzey Amerika kıtasında yavaş yavaş ilerleyen yerleşimcilerin, yerlerinden etmeye çalıştıkları yerli halklar ve geride bıraktıkları eski dünyalılardan daha fazla çocukları vardı. Eski İrokular veya Algonkin topraklarında yaşamaya başlayan yerleşimci kadınlar, tipik olarak onlu yaşlarının sonunda veya yirmilerinin başlarında evleniyorlar ve her 18 ay ile iki yıl arasında doğum yapıyorlardı. Bu daha sık doğum oranı, üremenin onaylanmış ritmiydi, o denli olağandı ki doğal ve Tanrı vergisi olmasının yanı sıra, refahın işareti olarak görülüyordu. Hepsi genç yaşta evlenmiş, seçkin, kentli Yahudi toplulukları ve Alman sakinler arasında geniş aileler bilhassa tipikti. Ekonomik hayatın sıklıkla pek belirli olmadığı, sömürgecilerin göç ettiği eski Avrupa toplumlarında kadınlar, eğer evleniyorlarsa bile daha geç evleniyorlardı ve iki ile üç yıl arasında doğum yapıyorlardı. Birçoğunun evlenecek kadar maddi güvencesi yoktu.

Toplumların çoğu kolektif sayısal kayıtlar tutmakla pek ilgilenmiyorlardı. Bu doğum oranlarını geriye dönük çalışan modern demograflar sayesinde öğrendim.

Çocuksuz bir insan için sayılar korkunç derecede soğuk ve erişilmez, hatta itici görünebilir. Hesap eden ve grafiğe dönüştüren modern demograflar, 17. ve 18. yüzyıllarda Kuzey Amerika'da ortalama sekiz ya da yedi veya Britanya'da beş yahut dört olan çocuk sayısının, her iki yerde de 20. yüzyılda 2,2 veya daha da altına düşerek zaman içinde değiştiğini gösterirler. Sayıları Batı kaynaklarından toplayıp bir araya getirmişlerdir: yerel nüfus sayımları, aile tarihleri, vasiyetnameler, kilise kayıtları ve sonra, 19. yüzyıldan itibaren ulusal araştırmalardan. İlk Kuzey Amerika sayısı karşısında durup bir nefes alıyorum: *ortalama*, yaklaşık, geniş kalçalı, kalın bir 8.²

1. 17. ve 18. yüzyıl doğum oranları üzerine bu ve bir sonraki paragraf için bkz. C. Dallett Hemphill, *Siblings: Brothers and Sisters in American History*, New York, 2011, s. 21; Susan E. Klepp, *Revolutionary Conceptions: Women, Fertility and the Family Limitation in America, 1760-1820*, Chapel Hill, 2009, s. 41-54; Pamela Sharpe, *Population and Society in an East Devon Parish: Reproducing Colyton, 1540-1840*, Exeter, 2002.

2. Bu bölümde tartışılan tüm doğurganlık değişimi için özellikle bkz. *Revolutionary Conceptions*; Herbert S. Klein, *A Population History of the United States*, Cambridge, MA, 2004; Karen

Yaşamı yeniden üreten, fakat çoğu zaman göz ardı edilen faaliyetler bütünü: Annelik.

Yüzyıllar boyunca sadece savaşlarla, siyasetle ve devrimlerle ilgilenen tarihçiler, hamilelik ve annelik deneyimine dair ayrıntıları “kaydetmeye değer” bulmadılar. Geçmişte ve günümüzde yazılmayanlar yüzünden nice detay unutuldu. Ünlü tarihçi Sarah Knott ise bu yaklaşımı değiştiriyor ve bugünden yola çıkarak başka çağlarda ve başka coğrafyalarda nasıl annelik yapıldığını araştırıyor. Günlükler, mektuplar, raporlar, mahkeme kayıtları, davranış kılavuzları, giysiler ve nesnelerin yanı sıra kişisel deneyimleri de aktararak alternatif bir annelik anlatısı ören Knott, çocuk sahibi olmama fikir ve tercihini de bu anlatıya dahil ediyor.

Anneliğe dair son derece özgün bir yorum olan *Anneliğin Sıra Dışı Tarihi*'nde yer alan bu olağanüstü annelik hikâyeleri, sonsuz çeşitlilikte insan deneyiminin dokunaklı bir tasvirini gözler önüne seriyor.

mundikıtap.com

f mundikıtap

@ mundikıtap

mundikıtap

tarih

ISBN 978-625-6377-07-3

9 786256 377073